A. J. KROPHOLLER

ARCHITECT - SCHEVENINGEN

EENIGE GEBOUWEN
EN MEUBELEN

UITGEGEVEN DOOR
Dr. GUSTAV SCHUELER, UITGEVER
TE BUSSUM.

GEDRUKT DOOR
DE BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
„DE IJSEL"
TE DEVENTER

CLICHÉ'S VERVAARDIGD DOOR DE
CLICHÉFABRIEK „POLYGRAPH"
TE HAARLEM

FOTO'S MERKELBACH
AMSTERDAM

BIBLIOTHEEK VOOR DE

MODERNE HOLLANDSCHE ARCHITECTUUR

VIERDE DEEL

AFLEVERING No. 3

A. J. KROPHOLLER = ARCHITECT
TE SCHEVENINGEN

EENIGE GEBOUWEN EN MEUBELEN

VERZAMELING VAN

FOTOGRAFISCHE REPRODUCTIES

NAAR UITGEVOERDE WERKEN

VOORAFGEGAAN DOOR EEN

BESCHOUWING OVER BOUWSTIJL

DOOR

A. J. KROPHOLLER
ARCHITECT TE SCHEVENINGEN

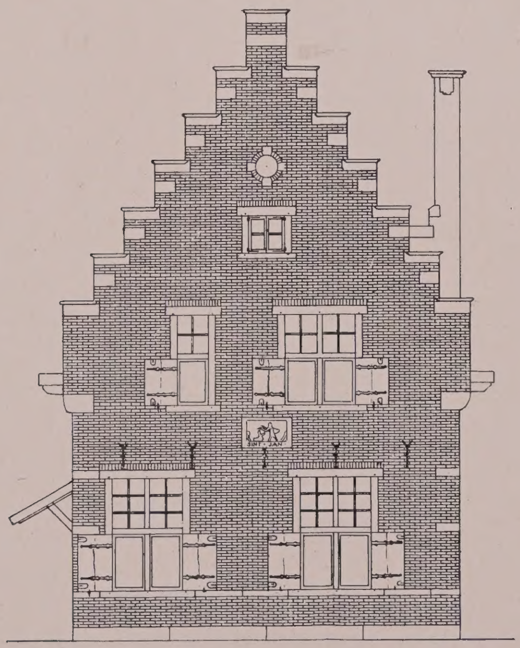

UITGEGEVEN DOOR
DR. GUSTAV SCHUELER
TE BUSSUM.
1918

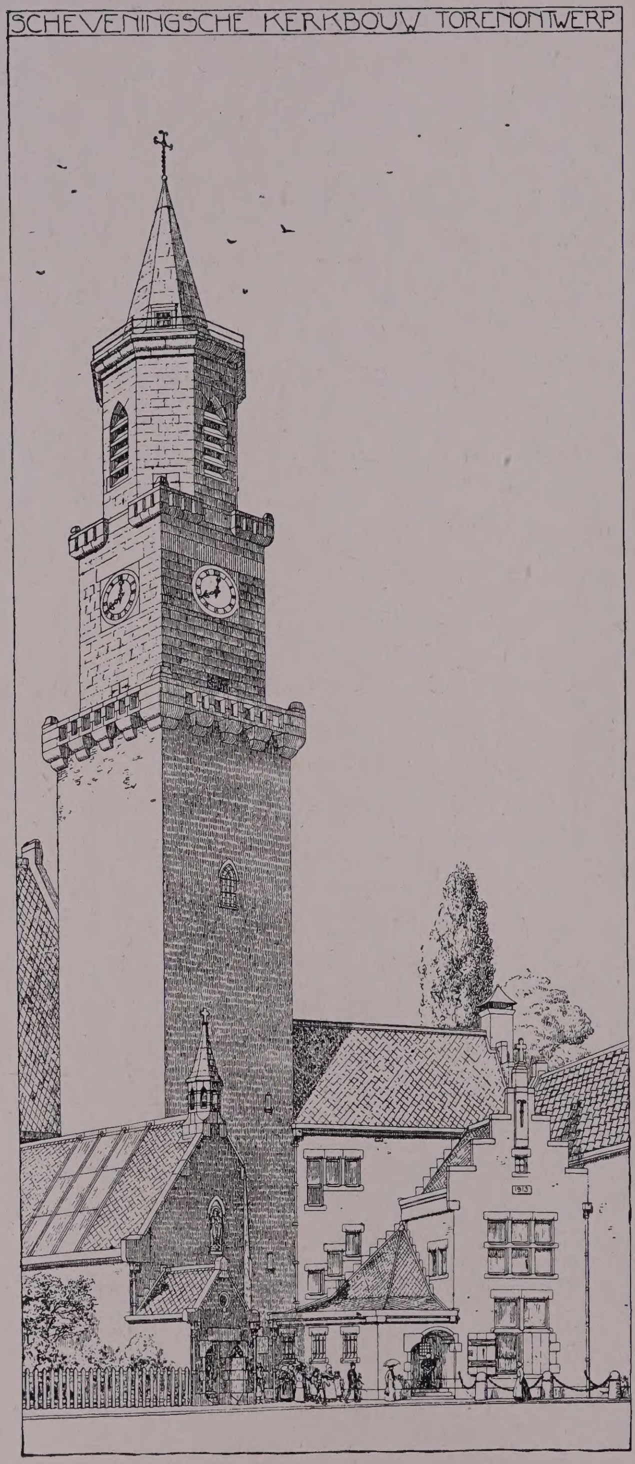
SCHEVENINGSCHE KERKBOUW TORENONTWERP

OVER BOUWSTIJL.

Construction, c'est une science ;
mais c'est aussi un art.
VIOLLET-LE-DUC.

De stijl van een gebouw is de richting, die bij het bouwen is gevolgd. Toch kan men niet iedere richting in het bouwen een stijl noemen. Hiertoe moeten de beginselen zijn gevolgd, die in het algemeen aan de bouwkunst ten grondslag liggen. Deze beginselen, hoewel zij in iedere groote bouwkunst en in ieder mooi gebouw zijn gevolgd, zijn gewoonlijk den bouwers niet in abstracto bekend geweest en zijn in de meeste gevallen slechts gevolgd als een manier van bouwen, die zij reeds om zich heen zagen en welke hun instemming had. Naar het onder woorden brengen van die algemeene beginselen in zeer korte trekken is in de enkele, hier volgende bladzijden getracht.

* * *

Als *eerste* voorwaarde voor stijl kunnen wij beschouwen, dat hij uitdrukking geeft aan de nuttige doeleinden, die men zich met het bouwen heeft gesteld en die eigenlijk de basis der bouwkunst zijn. Niet alleen het gebouw als geheel, maar ook de onderdeelen ervan moeten hun bestemming verraden en een zekere noodzakelijkheid voor den bouw hebben. Een zuil die niet draagt, een dak dat niet dekt, een muur die niet afsluit, een venster dat niet verlicht zijn de eerste kenteekenen van stijlloosheid. Ieder bouwdeel, dat ondoelmatig gevormd is, ja iedere constructie, die in-zich verkeerd is, is stijlloos. „Constructief'' is dus niet de eigenschap van een bepaalde stijlrichting, doch een voorwaarde en wel de eerste voor stijl in het algemeen. Als eerste voorwaarde voor stijl moet de schoonheid berusten op en gezocht zijn in de doelmatige samenstelling van het gebouw.

* * *

De samenstelling moet duidelijk zijn te onderscheiden en met één blik te overzien zijn. Daartoe zijn vereischt groote, duidelijk waarneembare vormen. Kleine vormen zijn niet goed waar te nemen en hetgeen men slecht waarneemt, kan men ook slecht mooi vinden. Het is dus zaak, dat een gebouw uit weinige maar groote onderdeelen bestaat.

Sommige bouwdeelen, b.v. onze gewone baksteenen, zijn voor gebouwen, die men eerst op grooten afstand in hun geheel kan overzien, eigenlijk te klein. Het treft ons daarom aangenaam b.v. aan oude kerken en kasteelen de groote baksteenen van vroeger te zien, die behalve door hun gevarieerde tinten, ook door hun grootte veel duidelijker spreken dan die van het tegenwoordig gebruikelijk formaat.

Zelfs versieringen, die te klein gevormd zijn om goed te kunnen worden onderscheiden op den afstand, waarop men het geheele gebouw het best overzien kan, moeten worden

vermeden. Aan de meeste 19de eeuwsche gevels vindt men ornamenten aangebracht, welke te klein van vorm zijn, om aan het gebouw voldoende te worden onderscheiden. Zij geven het gebouw een wriemelend en (daar zij evenals een te snel geprevel niets doen verstaan) tevens onbeduidend aspect.

* * *

De derde voorwaarde voor stijl is, dat de opstekende, overhellende en dragende bouwdeelen, die met een practisch doel moeten zijn aangebracht, een toenemende sterkte van uitdrukking vertoonen. Dit is een schoonheidsregel, die wij ook in de natuur vinden.

Namelijk de schoonheid der plantenwereld berust, naast groote schilderachtigheid, op den climax van opstaande, steeds meer verdunnende of wel slank opstijgende en overhellende vormen, waarbij overal de grootst denkbare doelmatigheid is verwezenlijkt.

De deelen van het gebouw, die alle van beneden uit steun vinden, moeten, waar zij eindigen, d.i. boven, de sterkste uitdrukking vertoonen. Aldus kunnen de muren van een gebouw aan de bovenzijde eindigen in: *a.* opstaande vormen als pinakels, kanteelingen of staande beelden; *b.* dragende vormen als zuilenreeksen; *c.* overstekende vormen als uitspringende goten, al of niet op consoles rustende; *d.* dunne vormen als slanke balustrades. Het spreekt vanzelf, dat men niet willekeurig een dezer middelen kan kiezen, maar dat op de eerste plaats moet worden rekening gehouden met de practische bestemming. Een zuilenreeks b.v. kan slechts worden aangebracht vóór een galerij of loggia in het gebouw, een balustrade kan bovenop het gebouw langs een plat of dakgoot geplaatst worden.

Uitspringende lijsten, op consoles rustende uitbouwen, zuilenreeksen, teergevormde balustrades etc. zal men dus niet zoozeer onder, doch zooveel mogelijk boven in de gevels aanbrengen. Het Dogenpaleis te Venetië, hoe mooi het ook in details moge zijn, geeft een teekenend voorbeeld van gebrek aan climax.

* * *

Ook een zekere originaliteit is een voorwaarde voor stijl; niet zoozeer om de verdienste van de eerste toepassing, dan wel omdat men door vormencopie nooit die mate van geschiktheid voor het bepaalde doel bereikt, welke mogelijk is bij zelfgevonden vormen.

Evenmin als andere kunsten is de bouwkunst door combinaties van overgenomen motieven gebaat. Dit wil niet zeggen, dat men per se overal nieuwe vormen moet toepassen; vooral waar deze direct berusten op en uitdrukking geven aan een of ander practisch doel is dikwijls slechts één oplossing mogelijk. Voor de versieringsvormen is dit echter geheel anders. Vandaar zal het niemand vreemd voorkomen, als in eenzelfde streek b.v. de muren en daken der gebouwen in hoofdzaak op eenzelfde wijze zijn gevormd. Wel zal het daarentegen als iets geesteloos en vervelends opvallen, wanneer ook op alle huizen dezelfde steenen pinakeltjes, aan alle ijzeren hekken dezelfde krulletjes, in alle houtwerk dezelfde uitgezaagde figuurtjes voorkomen, zooals men dat dikwijls vindt bij huizengroepen uit onzen tijd. Zelfs in één gebouw is het noodig meermalen terugkeerende vormen, waar zij geen direct gevolg zijn van eene constructieve of andere practische noodzakelijkheid, af te wisselen en liever dan ze meermalen te copieeren, oorspronkelijke ervoor te scheppen. Hiervan geven vooral vele Middeleeuwsche gebouwen uitnemende voorbeelden. Slechts de hoofdlijnen, die onmiddellijk gevolg zijn van practische

doeleinden, vindt men er meermalen herhaald. Zoo b.v. de dakvormen, pijlers, kruisgewelven etc. Alles wat echter eenigermate versierende details kunnen heeten, vindt men er afgewisseld. Ieder steenen geraamte der vensters, ieder glas- in- loodraam, ieder kapiteel, ieder console, ieder deurhengsel, ja, tot iedere geheele toren toe is hier afwisselend, is *schepping*, is geen copie! Al moge een zekere eenheid in de samenstelling aan al de Middeleeuwsche gebouwen ten grondslag liggen — het detail, de versiering, vertoont een oneindige verscheidenheid en — bij dikwijls verrassend juiste stof-uitdrukking — daarin een bijna onuitputtelijke oorspronkelijkheid.

* * *

Bij lange na niet in alle tijden is men kunnen komen tot het scheppen van een stijl. In zeer veel gevallen is de poging hiertoe zoozeer mislukt te noemen, dat men eerder van een wanstijl kan spreken. Vooral de uitdrukking van het doelmatige, dat de basis der bouwkunst is, is bij het streven naar een sterke stofuitdrukking dikwijls teloor gegaan.

Vanaf de oudste tijden vindt men hiervan voorbeelden, die, naarmate zij de andere noodzakelijke stijleigenschappen in zich hebben, niet nalaten door deze nog een schoonheidsindruk te verwekken. Vooral is dit het geval bij gebouwen, waarvan de muren met zuilen zijn bezet.

Hoewel tegen een muur geplaatst, deze bouwdeelen doelloos en onconstructief zijn te noemen, hebben sommige kunstenaars er toch zulk een schijn van welgeplaatstheid aan weten te geven, dat althans het minder scherpziend oog van met bouwkunst weinig vertrouwden daardoor bevredigd was. Voorbeelden van dergelijke „muurversiering" vindt men vooral uit den Romeinschen- en Renaissancetijd, doch een enkele maal ook uit den Griekschen en Middeleeuwschen. Men behoeft echter maar éëns het verschil in uitdrukking op te merken, dat er bestaat tusschen een vrijstaande en een tegen-den-muur aangebrachte zuil, om zich bewust te worden van de misplaatsing der laatste. Daarbij is nog te bedenken, dat door het aanbrengen van zuilen tegen den muur als „versiering" men bijna zeker genoodzaakt is, de vensters een ten opzichte van de inwendige verdeeling van het gebouw gedwongen, niets zeggende plaatsing en vorm te geven. Deze wijze van gevelversiering kan men dan ook — althans in onzen tijd, waarin men wel beter weet — slechts beschouwen als een speculatie op het ongeoefend oog, dat dikwijls geen kunst van wankunst onderscheidt of wel als een bewijs van onmacht tot het leveren van oorspronkelijke schoonheid.

* * *

Over het algemeen is stijl minder te ontzeggen aan de landelijke en de eenvoudige stadsbouwtrant, waarin sedert onheugelijke tijden met de meest eenvoudige middelen werd gebouwd, eigenlijk zonder vooropgezet trachten naar schoonheid. Deze is hier als vanzelf ontstaan doordat het practisch doel op naïve wijze eruit spreekt, terwijl er, doordat de materialen — om zuinigheidsreden — op zijn eenvoudigst zijn aangewend, vanzelf voor die materialen karakteristieke vormen zijn gebruikt; deze laatste berustend op de bepaalde eigenschappen der materialen, zijn immers ook gewoonlijk met het meeste voordeel practisch aan te wenden.

Aldus spreekt er uit dergelijken bouw allereerst doelmatigheid en verder een ongedwongen karakteristiek der aangewende stoffen. Wij behoeven slechts te zien hoe in

ons eigen land aan de eenvoudige bouwwerkjes als molens en wipbruggen b.v. de natuurlijke rechtlijnigheid van het hout is aangehouden met een consequentie, die menig modern bouwer beschaamd zou moeten maken. Men vergelijke hiermee eens hun ellendige moderne houten winkelpuien in Vermicellistijl met allerlei willekeurige gebogen vormen of die in Renaissancestijl met rond-en-hol uitgezaagd houten consoles of gedraaide sterk-ingesnoerde, houten kolommetjes „versierd". Ja, zelfs het houtwerk in menig Gothische kerk, in spitsboogvormen gewrongen staat uit een oogpunt van stijl achter bij die wel wat ruwe en eenvoudige maar zuivere en ongekunstelde bouwwerkjes.

De landelijke en eenvoudige stadbouwtrant, zoover daarin de oude tradities betreffende de constructie zijn gevolgd, geven ongezocht maar ook onbewimpeld uitdrukking aan het doel en aan de toegepaste bouwstof, terwijl ook de versiering, voor zoover daarvan sprake is, bijna nooit tegen die uitdrukking ingaat; vooral ten opzichte van het materiaal is deze gewoonlijk passend en dikwijls van zeer eigene vinding. Men kan dan ook gerust zeggen, dat in alle tijden en op alle plaatsen het eenvoudig-weg bouwen, zonder te streven naar bijzondere uitdrukking, heeft geleid tot een, zij het dan ook gewoonlijk bescheiden, in zijn soort zuiveren stijl.

Op dezen weg heeft ook ondergeteekende in zijn werk allereerst getracht de schoonheid te vinden.

A. J. KROPHOLLER.

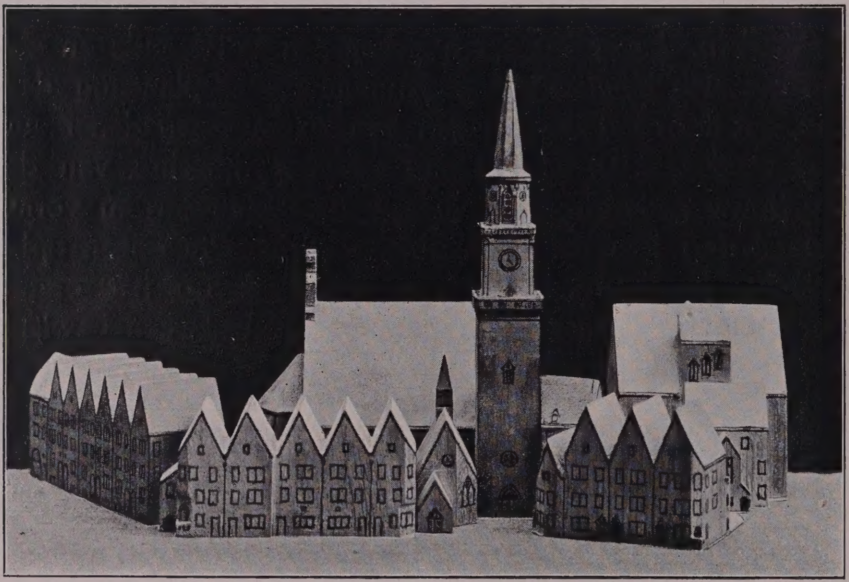

Houten model van den Scheveningschen kerkbouw.

INHOUD

	Plaat
Landhuis te Laren. Entrée	1
Landhuis te Laren. Gevels aan den tuin en aan den zijweg	2
Landhuis te Laren. Interieur	3
Twee landhuisjes te Laren en dubbel landhuis te Hilversum	4
Landhuis te Blaricum, Meubilair	5
Villa te Zandvoort. Voorgevel en plan begane grond en verdieping	6
Villa te Zandvoort. Kinderslaapkamer en terras	7 en 8
Villa te Zandvoort. Interieurs huiskamer	9
Villa te Zandvoort. Gezichten in de hal	10
Villa te Zandvoort. Gezichten in het trappenhuis	11
Villa te Zandvoort. Schouw	12
Woonhuis te Amsterdam. Tuinomgeving	13
Buffetkasten	14
Kast	15
Pastorie te Scheveningen. Interieurs suite	16 en 17
Pastorie te Beverwijk. Interieurs pastorie en school	18
Pastorie te Scheveningen. Gang en trappenhuis	19
Pastorie te Rotterdam. Studeerkamer	20
Voorgevels kapel, torenvoet en pastorie, interieur kapel en platte grond kerkbouw te Scheveningen	21
Noodkerk te Scheveningen. Interieurs	22
Kerk te Beverwijk. Interieur	23

LANDELIJKE KERK TE BEVERWIJK

In perspectief geteekend door H. v. d. Kloot-Meyburg

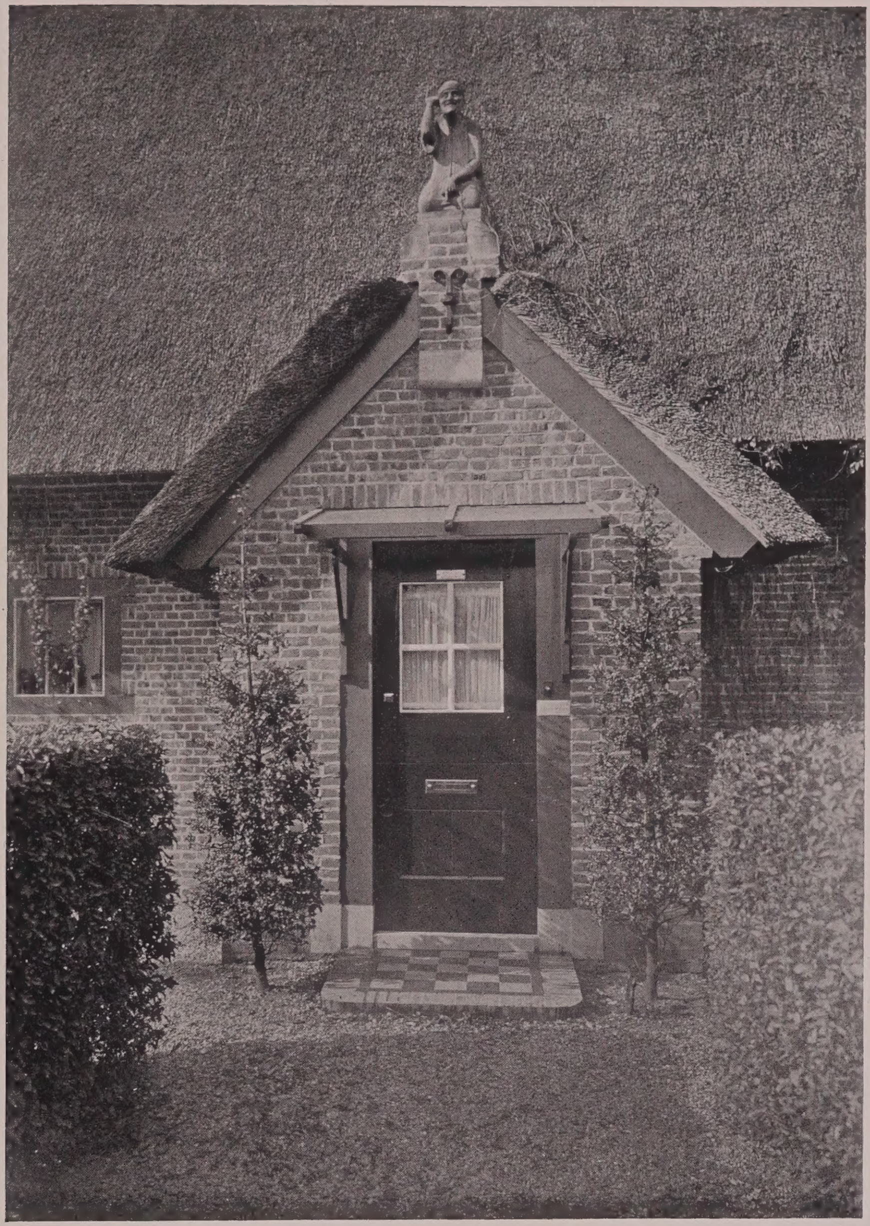

LANDHUIS TE LAREN. ENTRÉE.

Figuurtje op den topgevel beeldhouwwerk van dr. J. Mendes da Costa.

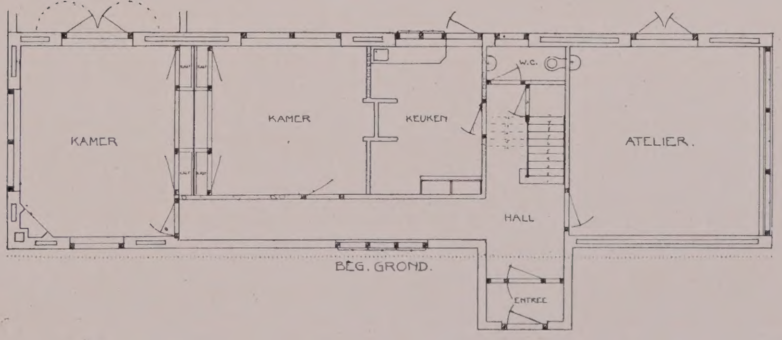

PLAN BEGANE GROND. SCHAAL 1 à 200.

LANDHUIS TE LAREN. GEVELS A/D TUIN EN A/D ZIJWEG.

LANDHUIS TE LAREN. INTERIEUR.

BOVEN: TWEE HUISJES TE LAREN. VOORGEVELS.
ONDER: DUBBEL LANDHUIS TE HILVERSUM. VOORGEVEL.

LANDHUIS TE BLARICUM. MEUBILAIR.

VILLA TE ZANDVOORT. VOORGEVEL.

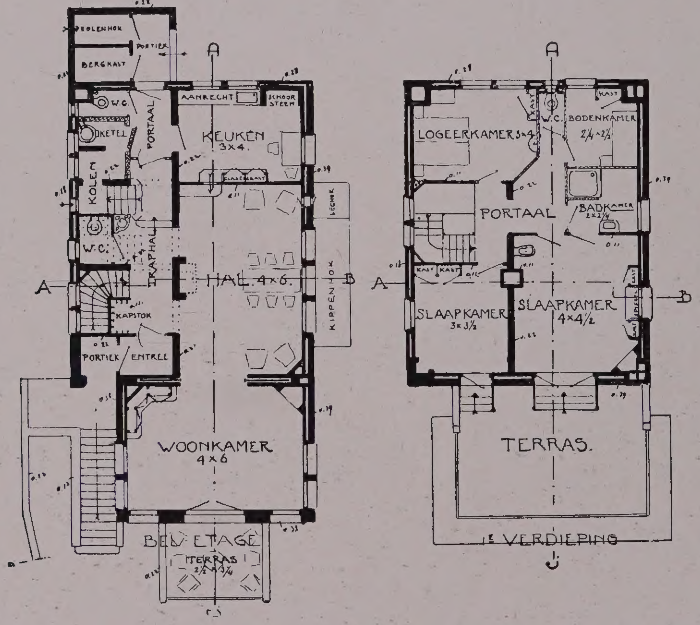

PLAN BEGANE GROND EN VERDIEPING. SCHAAL 1 à 250.

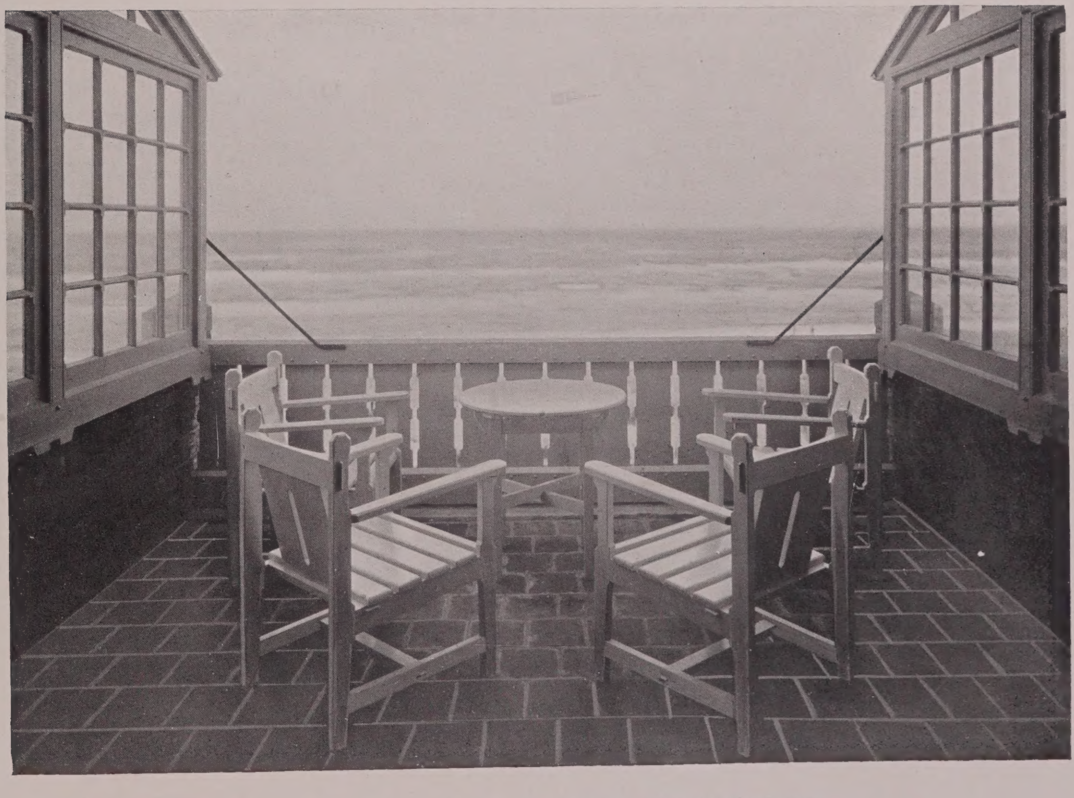

VILLA TE ZANDVOORT.

BOVEN: KINDERSLAAPKAMER.
ONDER: TERRAS OP DE BEL-ETAGE A/D VOORZIJDE.

VILLA TE ZANDVOORT. INTERIEURS HUISKAMER MET MEUBILAIR.

VILLA TE ZANDVOORT. GEZICHTEN IN DE HAL.

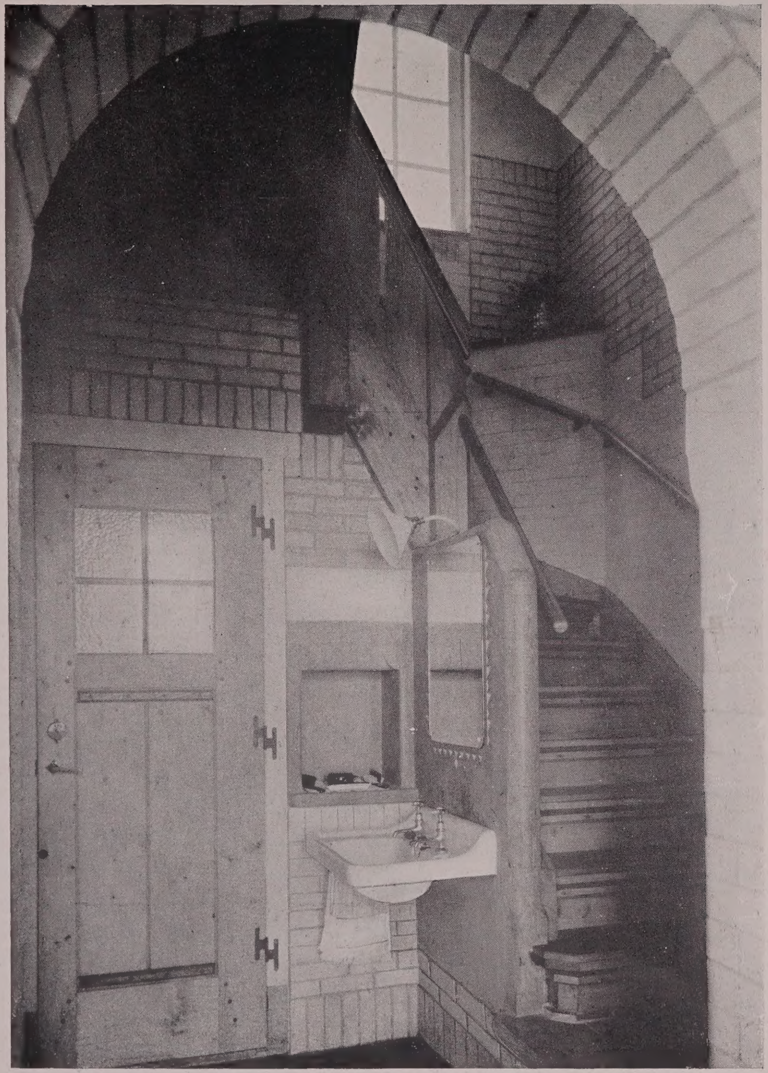

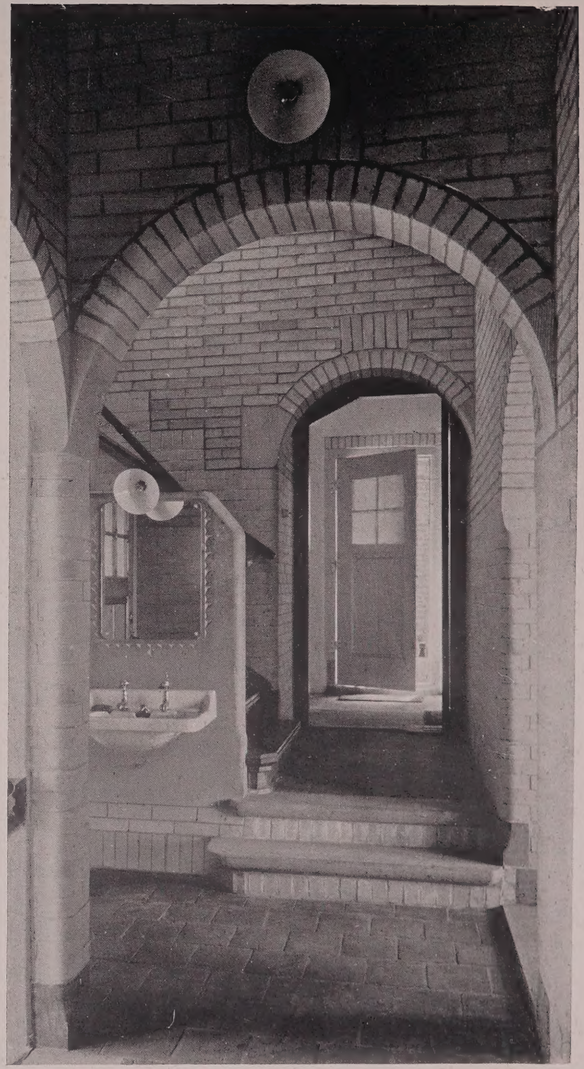

VILLA TE ZANDVOORT. GEZICHTEN IN HET TRAPPENHUIS.

VILLA TE ZANDVOORT. SCHOUW.

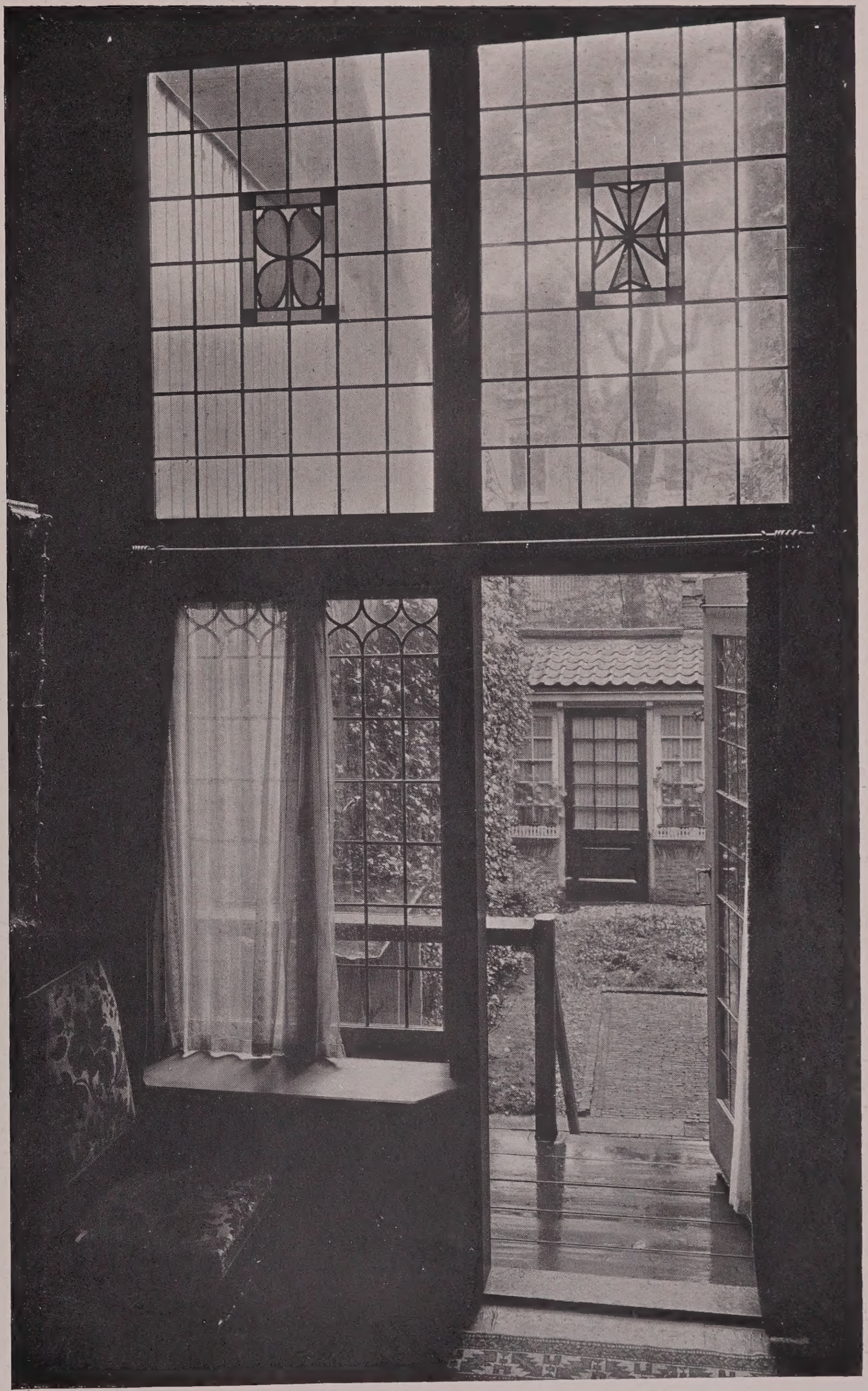

WOONHUIS TE AMSTERDAM. TUINOMGEVING.

BUFFETKASTEN.

KAST. Houtsnijwerk van Dr. J. Mendes da Costa.

PASTORIE TE SCHEVENINGEN. INTERIEURS SUITE MET MEUBILAIR.

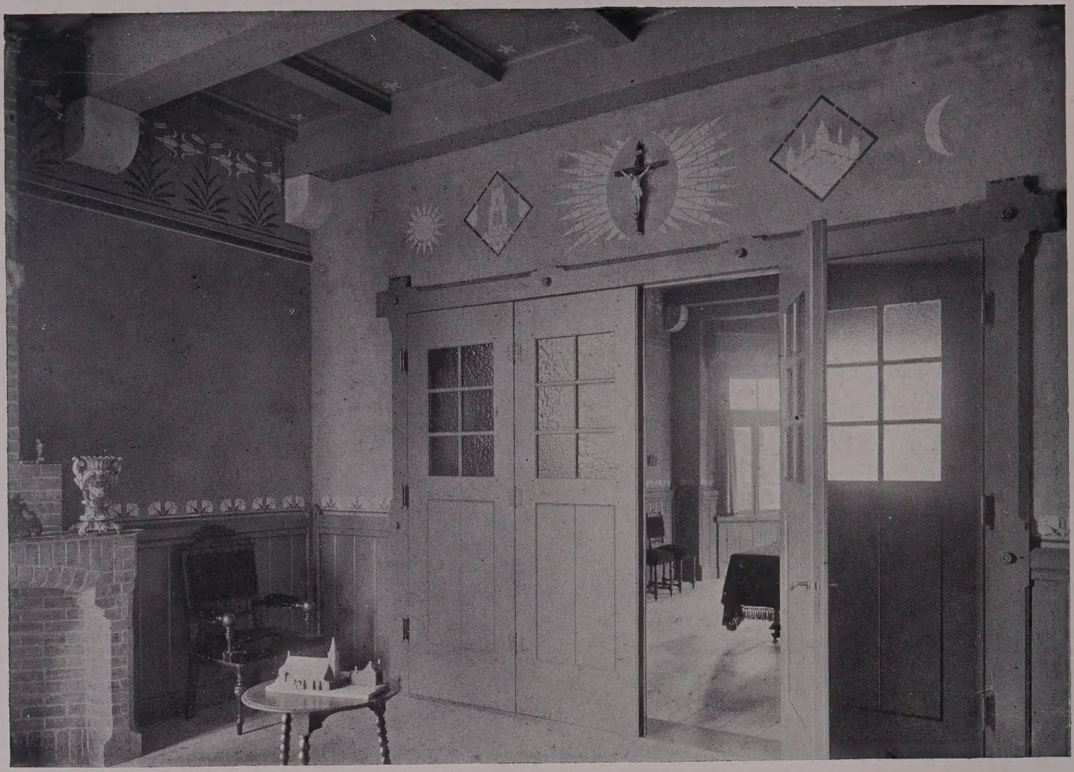

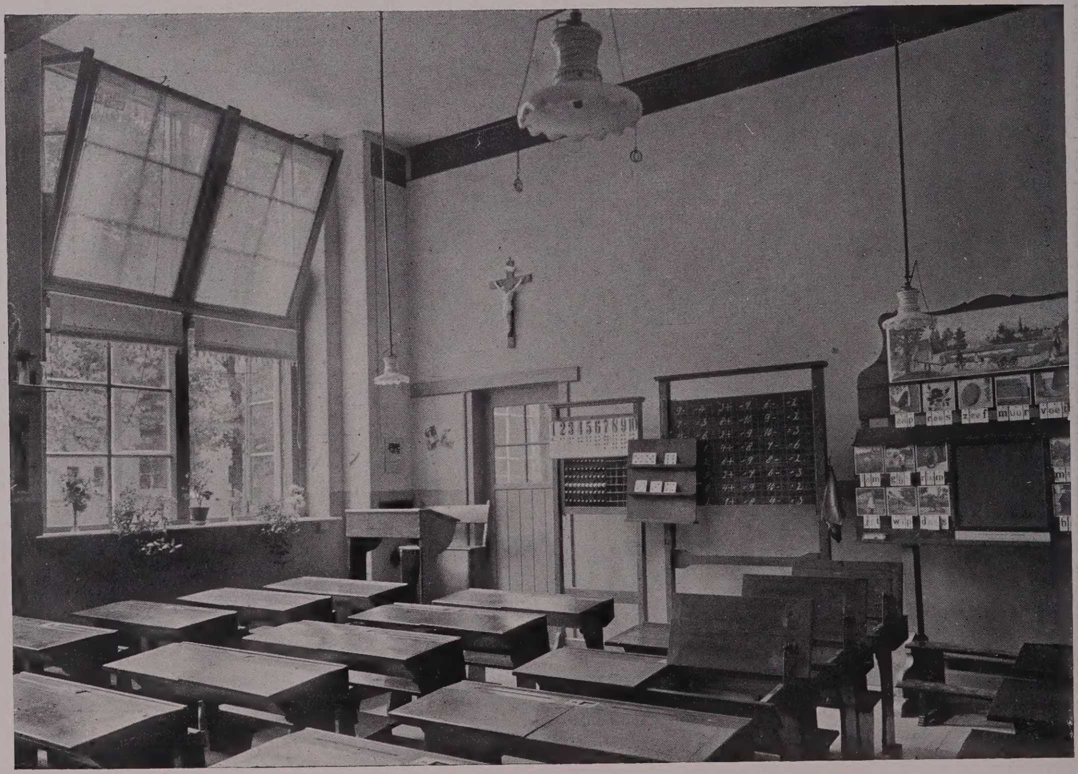

INTERIEUR PASTORIE TE BEVERWIJK EN SCHOOL TE DELFSHAVEN.

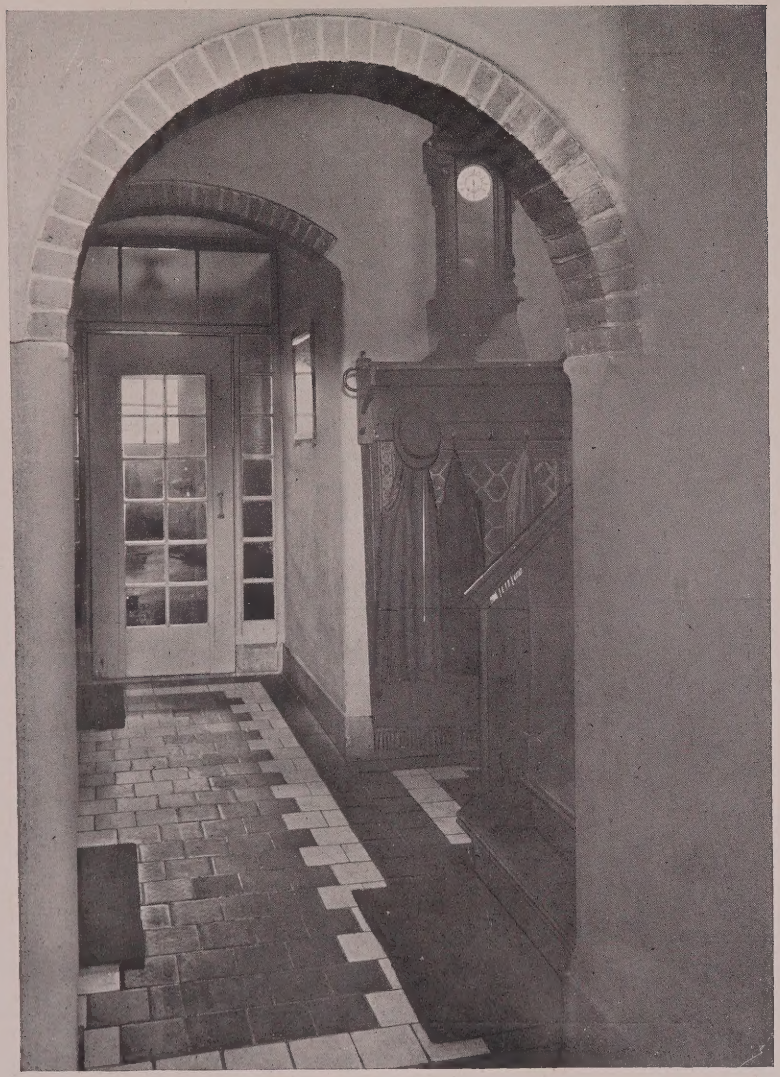

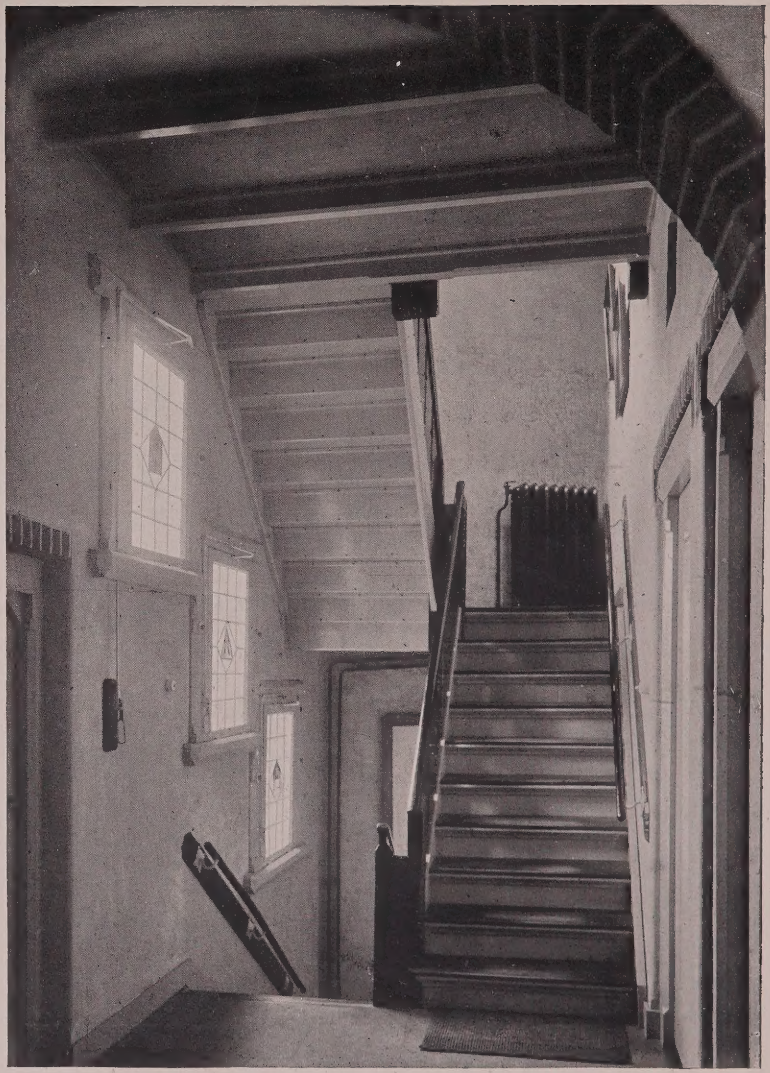

GANG EN TRAPPENHUIS IN DE PASTORIE TE SCHEVENINGEN.

PASTORIE TE ROTTERDAM. STUDEERKAMER.

VOORGEVELS KAPEL, TORENVOET EN PASTORIE TE SCHEVENINGEN.
Zandsteenrelief in de Kapelgevel door Dr. J. Mendes da Costa.

INTERIEUR KAPEL TE SCHEVENINGEN.

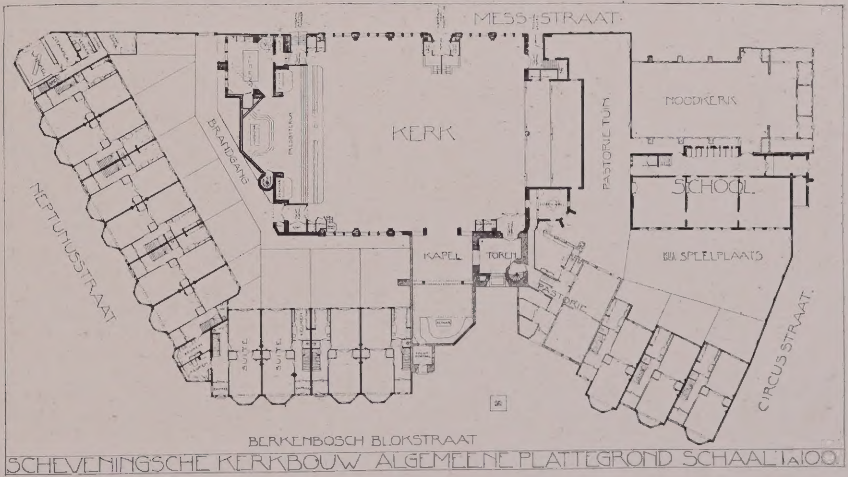

PLAN KERKBOUW. SCHAAL 1 à 1000.

NOODKERK TE SCHEVENINGEN. INTERIEUR.

KERK TE BEVERWIJK. INTERIEUR.

EX LIBRIS
DR. GUSTAV SCHUELER
HABENT SUA FATA LIBELLI

TRIPLEX-MULTIPLEX

HET hout voor de

BOUWWERELD

Scheepsbouw - Meubelindustrie

-Picus-
TRADE MARK.

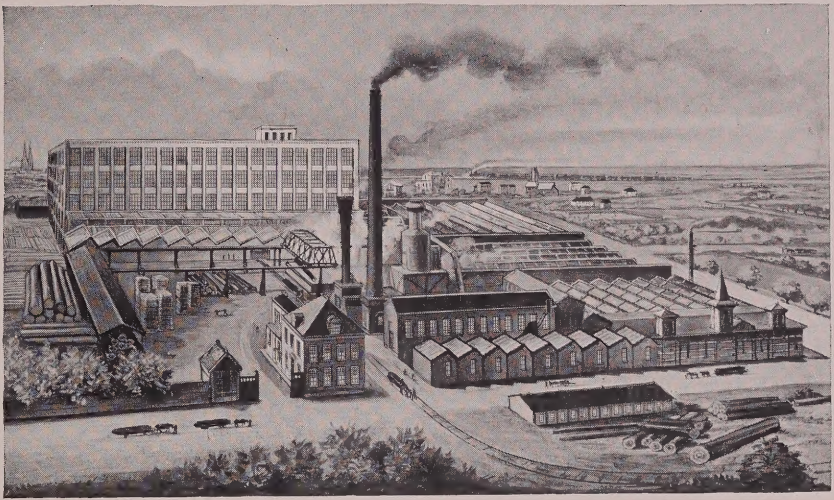

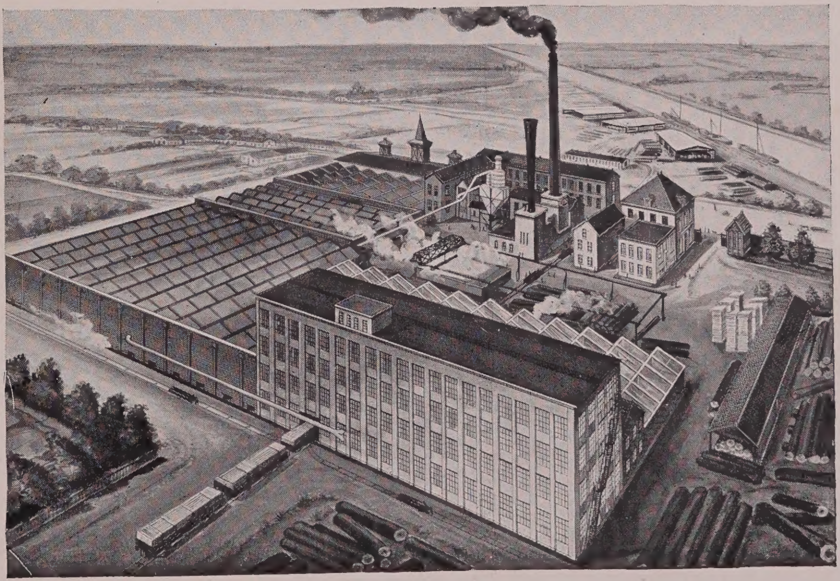

Vogelvlucht: Fabrieksterreinen „PICUS" — Eindhoven (Holland)

N.V. Houtindustrie „PICUS" v/h J. Bruning & Zn.

EINDHOVEN (HOLLAND)

HILARIUS & Cº - HAARLEM

Telefoon Intercommunaal
1859 } Kantoor en Fabriek
1244 }

DAKLEIEN

Telegram-Adres:
HILARIUS - HAARLEM
A. B. C. Code 5th Edition

Groene Noorsche Viking Leien

Paarsche l'Espérance Leien

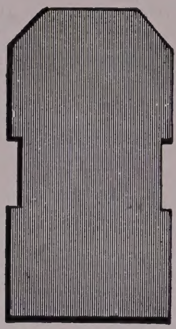

Blauwe Engelsche Leien
The Votty & Bowydd Slate Quarries Co. Ltd.

Duitsche Leien

Fabrikanten van Roodkoperen en Gegalvaniseerd IJzeren Leihaken en Leispijkers

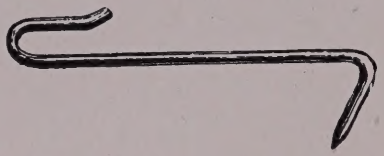

ROTTERDAM AMSTERDAM

HUIJGEN & WESSEL

CENTRALE VERWARMING

– STIGLER-LIFTEN –

ROTTERDAM AMSTERDAM

BOUW EN WONINGBUREAU

FIRMA SCHIPPERS JAC. SMEELE

DEN HAAG -- STATIONSWEG 36...

BOUWBUREAU

TELEF. 625 — ONTWERPEN — UITVOEREN EN RESTAUREEREN VAN HEERENHUIZEN · VILLA'S EN WINKELS ....

INLICHTINGEN .....
EN BEGROOTINGEN
........KOSTELOOS

WONINGBUREAU

TELEF. 3880 — KOOP — VERKOOP — HUUR — VERHUUR VAN HEERENEN WINKELHUIZEN VILLA'S — LANDGOEDEREN ENZ. · ASSURANTIËN

INLICHTINGEN .....
........KOSTELOOS

LEYDEN VAN BEEST & Cº

KANTOORINRICHTINGEN

ROTTERDAM

AMSTERDAM

NAAML. VENNOOTSCHAP „LUTERMA BELGE"

MULTIPLEX- EN TRIPLEXPLATEN

N.V. Deventer Glas-Maatschappij

v/h. J. POUWELS COELINGH — DEVENTER

ELECTRISCHE ORNAMENTEN D. G. M.

MONSTERZALEN:

AMSTERDAM: OVERTOOM 31, Telef. Z. 5840
DEVETER: HANDELSKADE 5, Telef. 332
DE HAAG: DE RUIJTERSTR. 75, Telef. 1656

Vraagt onze Geïllustreerde Prijscouranten

N.V. „CRABETH"

ARTISTIEK GEBRAND GLAS EN GLAS IN LOOD

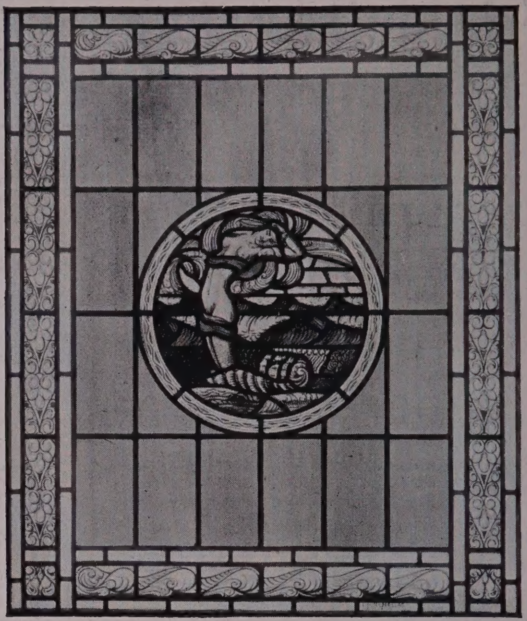

LOUIS F. ASPERSLAG

TELEPHOON 5314

ACACIASTRAAT 94 — DEN HAAG

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

STEENFABRIEK „OUDERZORG"

TE LEIDERDORP (HOLLAND)

(FABRIEKEN „OUDERZORG" EN „CANTON")

ALLE KLEIWAREN, onverglaasd en verglaasd
MACHINALE STEEN IN GANGBARE MATEN

HANDVORMSTEEN IN ALLE MATEN, PROFIELEN EN KLEUREN, ZOOWEL VOOR RESTAURATIE-WERKEN ALS VOOR NIEUWBOUW

TEGELS — PANNEN EN TERRA-COTTA, geheel volgens teekening

LEIPANNEN IN ALLE TYPEN

WIENER & C°.

FABRIEK VAN METAALWERKEN
AMSTERDAM

RADIATOR-BEKLEEDINGEN

ORNAMENTEN VOOR ELECTRISCH LICHT

BRONS-, KOPER- EN SMEEDWERKEN

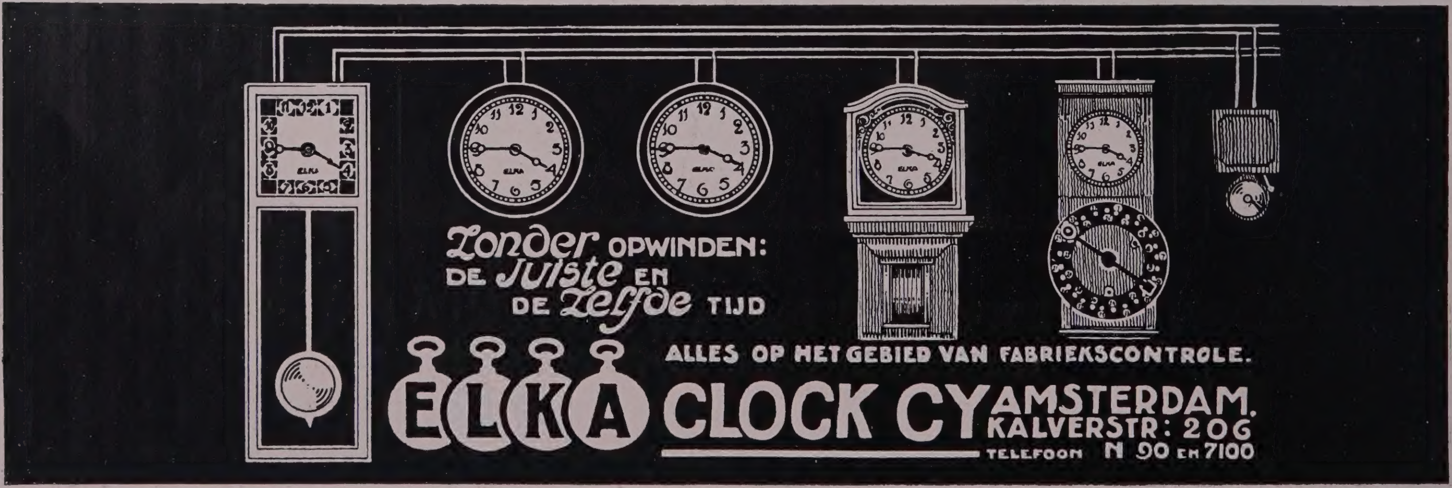

N.V. NED. DOLOMENTFABRIEK

Beste fabrikaat naadlooze sanitaire vloeren
(systeem Dr J. Kramers)

Hoofdkantoor:
AMSTERDAM,
Raadhuisstraat, 49.

Bijkantoren:
ROTTERDAM,
DEN HAAG.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
v/h. D. VAN OORDT & Co.
OUDSHOORN aan den RIJN

Pannen en Daksieraden

VOLGENS BESTAANDE EN TE ONTWERPEN MODELLEN

H.H. ARCHITECTEN!

Verzuimt niet in Uw bestekken de bepaling te plaatsen, dat de Behanger het linnen moet beplakken met

Geschept
Waddinxveensch Grondpapier

ELK VEL IS VOORZIEN VAN HET WATERMERK

A. J. J. VOS = WADDINXVEEN

N.V. Wed. J. Ahrend & Zoon's
Industrie= en Handelsvereeniging

AMSTERDAM
SINGEL 22–24 - Tel. N. 2710 en 9018
's=GRAVENHAGE
TOUSSAINTKADE 49 - Tel. Haag 4985

Speciale inrichting voor het reproduceeren van

Teekeningen = Plannen
Kaarten = Enz. = Enz.

in NEODRUK, PLANDRUK, LICHTDRUK en PHOTOLITHOGRAFIE (verkleiningen)

Werkplaatsen te Amsterdam en te 's=Gravenhage

Men vrage om toezending van onze brochure „Over het reproduceeren van Tech. Teekeningen"

Vroom & Dreesmann, Kalverstraat, Amsterdam.

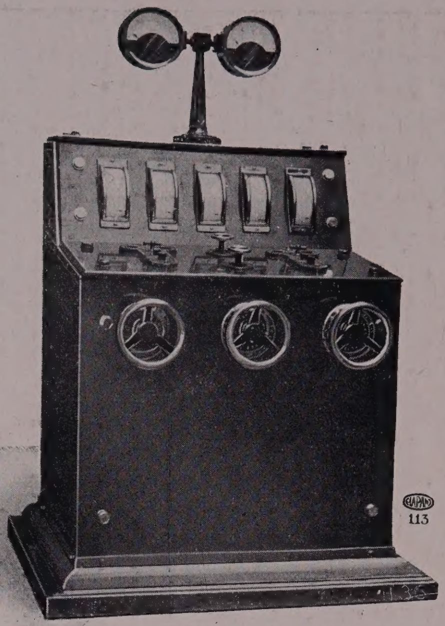

Schakellessenaar voor Electrische Centrales.

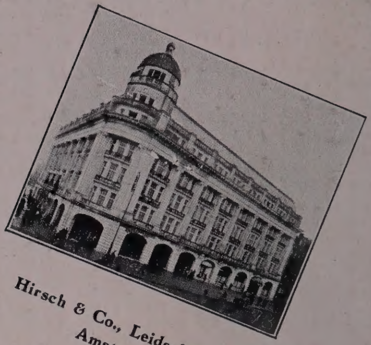

Hirsch & Co., Leidscheplein, Amsterdam.

Filiaal te HELMOND
Telefoon 231
Telegram-Adres: ALBERTS—KLUFT

Afdeeling te VENLO
Telefoon 261
Telegram-Adres: ALBERTS—KLUFT

Filiaal te EINDHOVEN
Telefoon 398
Telegram-Adres: ALBERTS—KLUFT

Hoofdbur. AMSTERDAM
Telefoon Z. 4391
Telegram-Adres: ALBERTS—KLUFT

ALBERTS & KLUFT

ELECTRO-TECHNISCHE FABRIEK

INSTALLATIE-AFDEELING —— AMSTERDAM

TELEF. ZUID 4391 — WEESPERZIJDE 32

Levering en Aanleg van:

Electrische Kracht- en Licht-Installatiën in Fabrieken, Woningen en Schepen. Gemeentelijke Kabelnetten en Bovengrondsche Buitennetten voor Hoog- en Laagspanning. — Hoogspannings-Schakelstations, Transformatorzuilen en andere Schakelinrichtingen. — Electrische Bemalings-Installatiën en Pompinrichtingen met automatische bediening. — Electr. Liften, Kranen, Lieren en andere Electr. Hijsch- en Transportinrichtingen. — Centrale Telefoon- en Electr. Signaalinrichtingen.

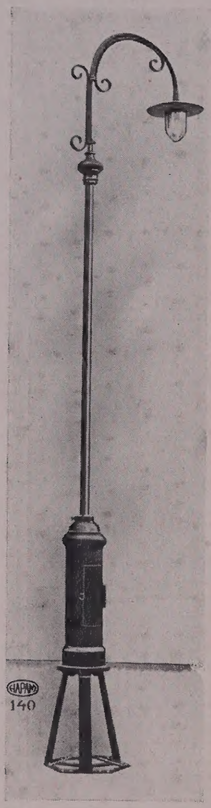

Lichtmast voor straat- en Terrein-verlichting.

Blank bovengrondsch buitennet voor Stroomdistributie te Terborg.
Aankomst bovengrondsche Hoogspanningsleiding,
3000 Volt b/h Transf. Station.

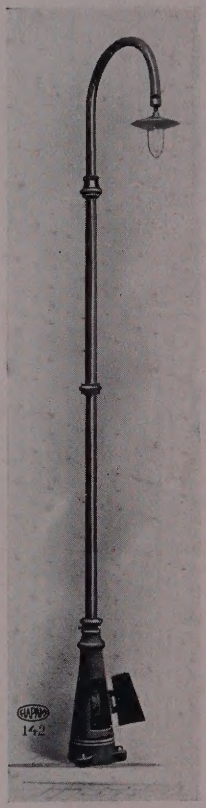

Lichtmast voor straat- en Terrein-verlichting.

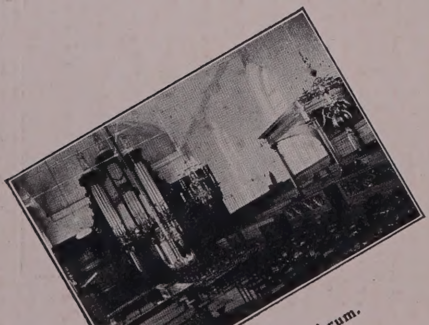

Kerk te Arum.

Levering van:

Alle Electrische benoodigdheden als Accumulatoren, Motoren, Dynamo's, Apparaten, Materialen.

Speciale Reparatie-Inrichting voor:

Alle soorten Dynamo's, Electromotoren, Apparaten.

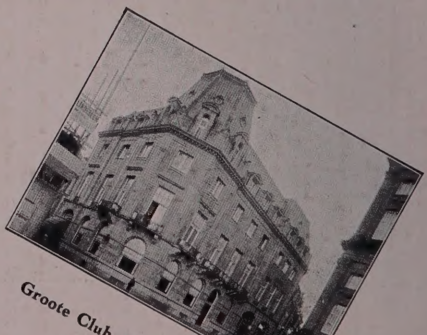

Groote Club, Dam, Amsterdam.

GETTY RESEARCH INSTITUTE
3 3125 01642 4810